

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף קיו.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רמז

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

ליקוטי

ומפנינים ^[א], אזי משליך המזל העשירות כלאחר יד, מכ"ש כשזוכה שירגיש גם בעצמו שההתקרבות להצדיק הוא יקר מכל העשירות שבעולם, אזי בוודאי אינו משגיח על ממון ואינו רוצה כלל עשירות :

רמא [ב] **כשיש** דינים ח"ו, אזי המדת הדין אין לה כח לכלות לגמרי, כשרז"ל (סוטה ט) חצי כלים והם אינם כלים, אבל האדם יש לו כח לכלות לגמרי את חבירו ח"ו [ב].
ע"כ כשיש דינים על אדם אחד ח"ו, ובא אדם אחר ועומד וחולק עליו, אזי מדת הדין מסתלק ממנו, כי הם רוצים יותר שינקום בו האדם, כי יש לו כח כנ"ל.
ע"כ מי שהוא" צדיק גדול ומשגיח בתיקון העולם, הוא חולק לפעמים בכוונה על צדיק אחד כדי לסלק מעליו מדת הדין כנ"ל [ג], כי יסמכו עליו שהוא ינקום יותר, אבל אח"כ הוא עושה ברחמים ואינו עושה יסורים לאותו הצדיק.
וז"פ [ד] **פנחס בן אלעזר ה"כ השיב את חמתי וכו' בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי וכו' [ב].
היינו שפנחס השיב את חמת ה' וסילק מדת הדין מישראל, ע"י שהוא לבש נקמה לנקום בהם, ע"כ נסתלקו הדינים כנ"ל, וזה מחמת כי הדינים אינם יכולים לכלות וכו', ע"כ הם רוצים' יותר כשאדם רוצה לנקום כנ"ל.
וזה **ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי**, "היינו שבזה מודיעה" לנו התורה גודל הטובה שעשה פנחס לישראל, בקנאו את קנאתו ית', ולבש נקמה לנקום בהם, שבזה עשה להם טובה גדולה, והטעם הוא, כי **ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי**.
היינו שבקנאתי במדת הדין שלי, איני מכלה את בני ישראל, כי מדת הדין אין בה כח לכלות כנ"ל, אבל האדם כשנוקם יש לו כח לכלות לגמרי ח"ו.
ע"כ עשה פינחס' טובה נפלאה לישראל, במה שלבש קנאה לנקום בהם, כי עי"ז רפתה מישראל כח הדינים, בחושכם שפינחס ינקום בהם ביותר, כי פינחס' הוא אדם שיש לו כח לנקום יותר לכלות לגמרי ח"ו, וכנ"ל.
וע"כ עי"ז השיב פנחס' את חמתי וסילק מדת הדין כנ"ל.
אבל באמת, פנחס בוודאי הו' רחמן, "ויבודאי אח"כ היקל הדינים מעליהם :**

רמב [ו] **דע** "שיש בחי' אריך אנפין בקליפה וע"ח שער הקליפות פ"ג [ז]".
ומי שפוגע באשה מבחי' זו, קשה לו להנצל מההרהור', ואף אם יעלים" עיניו, אעפ"כ בכל צד שיפנה תזדמן לו, כי היא בחי' אריך אנפין של הקליפה, שהם כ"פנים ארוכים, וע"כ בכל צד שיפנה תזדמן לו : **ודע** שצדקה כ"היא סגולה גדולה ומועלת מאוד להנצל מהרהורי ניאוף, אך אעפ"כ אסור לסמוך ע"י, ולהיות מעורב עם הנשים ולהרבות שיחה עמהם ח"ו, רק שאינו מזיק לו כ"כ.
וזהו (אבות פ"א) ויהיו עניים בני ביתך ואל תרבה שיחה עם האשה, היינו שאף שאתה עושה צדקה ועניים הם בני ביתך, אעפ"כ אל תרבה וכו' כנ"ל.
אבל אין האיסור רק שלא ירבה, אבל מה שהוא מוכרח אין

רמא רמב רמג רמד רמה

מוהר"ן קיו.

מזיק לו, וזה נעשה ע"י הצדקה שהיא מצלת מההרהורים"כ של ניאוף, שהם בחי' אבי אבות הטומאה, בחינות מת, וצדקה מצלת מהם, בבחי' (משלי י)[כ"ב] **וצדקה תציל ממוות**, ה' יצילנו : **רמג** [כ"ג] **דע** שיש צדיק גדול מאוד, שאין העולם יכול לסבול קדושתו, ע"כ הוא מתעלם מאוד, ואין רואים ממנו שום קדושה ופרישות יתירה [כ"ג], זה מחמת גודל קדושתו מאוד [כ"ג].
וזה בחינות כל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים. [כ"ג] (ידים פ"ג) נמצא שיר' השירים הוא קדוש מאוד יותר הרבה מכל הספרים.
והנה מצינו ששלמה המלך עליו השלום חבר שלשה ספרים משלי קהלת ושיר השירים, ובאמת משלי וקהלת הם כולם מלאים מוסר ויראת שמים מאוד, ומצינו בהם תיבות קדושה וטהרה כ"פ, אבל בשיר השירים אינו נמצא תיבות קדושה וטהרה כלל.
פוק עיין ותשכח [כ"א], שבכל ספר שיר השירים אין נמצא שם בכל הספר שום תיבת"כ קודש וטהור.
וזה מחמת גודל עוצם קדושתו אינם רואים שם שום קדושה.
ע"כ אינו נמצא שם תיבות קדושה וטהרה כלל [כ"ג]:

רמד [כ"ד] **מי** שהוא מעורב בין העכו"ם, דהיינו שיש לו עסקים ומו"מ עמהם, צריך לשמור עצמו מאוד מאוד שלא יזיק לו, כי בקל יוכל להתפס ברשתם ח"ו לחלוק עצמו ממדרגת יהדותו שיש לו, [כ"ד] כי לא די להאדם שהוא בעוה"ז השפל אשר מלאכים אין להם כח לעמוד בזה העולם.
כמו שמצינו שפעם א' באו"ל מלאכים בזה העולם ונלכדו מאוד [כ"ד].
אבל באמת ישראל יש להם כח יותר ממלאכים, והם יכולים" לעמוד בזה העולם ולהתגבר על העוה"ז, ולהדבק בהבורא יתב"ש.
אבל להיות ג"כ מעורב עם העכו"ם, זה קשה מאוד, ע"כ צריך לשמור עצמו מאוד מאוד, להיות כיתד חזק בל ימוט [כ"ד] ממדרגת"כ כשרותו ויהדותו :

רמה [כ"א] **דע** שיש חדרי תורה, ומי שזוכה להם, כשמתחיל לחדש בתורה, הוא נכנס בהחדרים, ונכנס מהדר לחדר ומהדר לחדר, כי בכל חדר וחדר יש כמה וכמה פתחים לחדרים אחרים, וכן מאותן החדרים לחדרים אחרים, והוא נכנס ומטייל בכלם, ומלקט משם אוצרות וסגולות יקרות וחמודות מאוד, אשרי חלקו.
אבל דע, שצריך ליוזר מאוד, לכל יטעה בעצמו, כי לא במהרה זוכין לזה, כי יש כמה וכמה חידושים שאינם באים משם, רק מהיכלי התמורות, כי **את זה לעומת זה עשה אלקים** [כ"ב].
ואף שנדמה לאדם להשגה גדולה, אף על פי כן, גם שם יש חידושים נאים שנדמין להשגות.
וגם בזה יש כמה בחינות, כמו למשל כשכותבין תיבת אדם, יודעין שזה מרמוז על דמות האדם, אבל הוא רק ברמז בעלמא, כי אין כתוב שם שום ציור האדם, ויש שמציירין על הנייר ציור האדם, ושם נגלה יותר קצת דמות האדם, ויש שמנסרין ציור האדם מהתיכת עץ, ושם נתגלה עוד יותר ציור האדם, אבל אף על פי כן אין זה אדם ממש, רק האדם בעצמו הוא האדם באמת.
כמו כן

^[א] לשה"כ איוב כח – יז ית. ומשלי ג' טו ושם ח' יא.

^[ב] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו ועיין גססן הטפחות והגאות ומנח"י גסססוף כמה הגאות במרכי זו להצנח הענין)

^[ג] עיין שמואל-ב כדי יד נפלה נא ביד ה וכו' וביד אדם אל אפולה. ועיין זוהר וישב קפה. ואור החיים

^[ד] בפרו"ר ותרגל- מי שהוא, בתקפא ברגר ואוצר- מישהוא, בתקפא גיטין- מי שהוא,

^[ה] עיין שיחות הר"ן סימן צו

^[ו] * במדבר כה

^[ז] מתרו- וכו'

^[ט] עיין תורה ריג וסוף תורה רעת

^[י] בכל המהדורות - רוצים, ונראה שהכוונה מרוצים.

^[יא] מכאן עד ג' שורות לפני הסוף היא הוספה שהוסיף מהור"ת בתקפא וגם אינה בלוח השמסות של דפור'

^[יב] מתרו- מודיע

^[יג] מתרו- פנחס

^[יד] מתרלו- פנחס

^[טו] מתרו- פינחס

^[טז] בתשכט- ובוודאי

^[יז] תורה זו נאמרה סמוך לפני שבועות שנת תקסו ועיין ח"י"מ סימן גט וסימן לא.

^[יח] בתקפא נראה – ביש (ש' נדמה לב' וכדמצינו בהרבה תקומות)

^[יט] שער מה בשליש האחרון של פ"ג בד"ה והנה נתבאר בקיצור

^[כ] גם בדפור' מההרהר', ומתרו- מההרור

^[כא] גם בדפור' ותרגל- יעלים, וכן בלקוסי עצות דפוס ישן מחשבות והרהורים אות יד-יעלים, ומתרו- יעצים

^[כב] בתקפא- גט ט

^[כג] גם בדפור' ותרגל- היא, ומתרו- הוא

^[כד] בתשכט- מהרהורים

^[כ"א] ומשלי יא ד'

^[כ"ב] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו ועיין בחיי

^[כ"ג] מהר"ן סימן מ' כיצד נתגלל אמירתה

^[כ"ד] עיין סוף תורה קסו תנינא

^[כ"ה] קדושתו ופרישותו של רבינו עיין חיי מהר"ן סימן רלד

^[כ"ו] ילקוט שמעוני שיר השירים רמז תקפא

^[כ"ז] בתשכט- ששיר'

^[כ"ח] לשון חז"ל בארמית ופירושו צא ותעין ותמצא. וכן בנמ" כ"פ נפק דק ואשכח, ובודר נח ענ: פוק דוק ותשכח, זוהר וישב ג'. עיין ותשכח. ועיין תיו"ס אבות ב' ט' צאו וראו

^[כ"ט] מתרו- תיבות

^[כ"ג] עין שבועות דף לה (ועיין רב פעלים ח"ד סוף יקדים וסמן יא עאל מנר אלף כנמו כי אין צו פשע כלל רק רמז וסמן מוכח מהתרגום סט)

^[כ"ג] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו ועיין שיש"ק ח"א סימן שי שיחה השייכת לתורה זו

^[כ"ד] עיין רמב"ם דעות ו' א'. וספר חסידים תתשא

^[כ"ה] בתקפא ותרגל- שפעם א'באו

תורה אור

איוב כח (יז) לא יצדקנה וְנָכַב וְנִכְבְּתָה וְתִמְוֶרְתָּה קְלִי פִּי: (יח) רָאִמוֹת וְנִגְבִּישׁ לֹא יִזְכֵּר וּמִשֶּׁךְ תִּקְּקָה מִפְּנִינִים: תורה רמא

במדבר פינחס כה (יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּקְנָאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּקְנָאִתִּי: תורה רמב

משלי י (ב) לא יועילו אוצרות רִשָׁע וְצַדִּיקָה תַצִּיל מָוֶת: תורה רמג

קהלת ז (יד) ביום טובה הִיָּה כְּטֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַם אֶת זֶה לְעִמְתּוֹ זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל דַּבָּרַת שְׁלֹא יִצְטָא הָאָדָם אַחֲרָיו מֵאוֹיְבָה: תורה רמה

^[א] * זוהר בראשית דף נח. [ופרקי דר"א פרק כב

^[ב] זוהר בראשית דף לו.]

^[ג] מתרו- יכולין

^[ד] לשה"כ ישעיהו כב כג ועיין מצודות שם

^[ה] מתרו- ממדריגת

^[ו] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[ז] קהלת ו' יד

מאמר מי שמעורב בין העכו"ם מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

מי שהוא מעורב בין העכו"ם, דהיינו שיש לו עסקים ומשא ומתן עמיהם צריך לשמור עצמו מאד מאד שלא יפול ממדרגת יהדותו שיש לו, וצריך להיות בזה חזק בל ימט ממדרגת בשרותו ויהדותו, וצריך לבקש הרבה מהשם יתברך שלא ילמד ממעשיהם ודרביהם: (קל"מ השלם)

שיחות

משה חתן משה היה מהאבות הנאמנים של רבנו זכרנו-לברכה, בשביל שראה כמה מופתים מרבנו זכרנו-לברכה בעצמו וספרם לכל, עד שבשביל זה נתקרב הרב יצחק מכתפ"ר ששערוויץ הסמוך לברסלב, והוא הרב יצחק טשערנאצער, וזה אחד מהמופתים שספר: שהוא והרב אברהם מ"ל פאיעס היו משתפים בעסקי "פודראדען" (=קבלנות עבודה אצל הממשלה). ומחמת שמתחלה לא היו עשירים כל-כך, היו מקבלים "פודראדען" קטנים מה"פודריטשיקעס" הגדולים שקבלו אצל ה"גענרעלער" מהממשלה; אבל הצליחו, עד שעם הזמן נתעשרו כל-כך, שהיה ביניהם להיות באחד הגדולים ולקבל ה"פודראד" מה"גענרעלער" בעצמם. ובכן באו אל רבנו זכרנו-לברכה לשאל אותו אם לקבל "פודראד" כזה, ורבנו זכרנו-לברכה לא הסכים לזה, ואמר אז המאמר הקטן שב"לקוטי-מוהר"ן" (סימן רמז), שלהיות מעורב בין הגוים קשה מאד לעבודת הבורא, והם לא שמעו לעצתו, וקבלו איזה "פודראד" אצל "גענעראל" אחד. ובאמת בעסק כזה קשה עוד יותר לעבודת הבורא, בשביל שבכדי שהדברים שהוא מעמיד, ימצא חן בעיני ה"גענעראל", צריכים להיות עמו בידיות וחבה יתרה, ולפעמים להשתתף עמיהם במשחק קלפים. ובמספח כזו פנהו נמצאים גם איזה מנשותיהם או בתולותיהם, ודי למבין בכך. הסוף היה אמנם כזה, שבעד כל ה"פודראדען" סלקה הממשלה פחק ובמדה גדושה, ובעד ה"פודראד" הזה לא סלקה להם, עד שמכרחים היו בשביל זה להיות מן הלזים ואינם פורעים, ומחמת שהיו עשירים ומצליחים, היו משפיעים לרבנו זכרנו-לברכה בנתינות הגנות מפעם לפעם, עד שנתקבץ אצלו סכום הגון. ובאותו הזמן עשו הלזים גם אצל רבנו זכרנו-לברכה, והיה ספוק בידם לסלק להפעלי-חובות, מלבד לרבנו זכרנו-לברכה לא סלקו. פעם אחת תבע רבנו זכרנו-לברכה את משה חתן משה, ויענה אותו בעזות: "מיר האבען אייך מעהר געלד איבער גיגעבן!" (=בכך נתנו לכם כסף יותר מן החוב!) בכל זאת אמר לו רבנו זכרנו-לברכה שהחוב בעד ה"פודראד" יסלק להם, ועוד ידפיקו לו בהחלון שיסע שמה לגבות את החוב - מ'וועט דיר אנקלאפן אין פענסטער ואלסט געהן נעמען געלד"! וכן היה, שאחר עבר יותר מעשרים שנה אחר הסתלקות רבנו זכרנו-לברכה, בקרה הממשלה את החשבונות, ונמצא חוב ה"פודראד" הנזכר-לעיל עומד בלי סלוק, ובכן תכף נשלח "שטיפעט" (=שליח) לטולטשין, שאז כבר היה הרב יצחק בן מוהרנ"ת זכרנו-לברכה בה"פאסט" (=דאר), והגיע ה"שטיפעט" אליו, ושלח אותו לברסלב, והשליח הגיע לברסלב בחצי הלילה, ונתקיים נבואת זכרנו-לברכה, וה"שטיפעט" דפק בחלון משה חתן משה ובשר לו שיסע לגבות חוב ה"פודראד": (ככבי אור אנשי מוהר"ן) (ב) הערה ר', הובא בשיש"ק ח"א, סעיף ש"י. ובשיש"ק חדש ח"ג אות תרסז).

לקוטי הלכות

אין

קושיות

א. לישראל יש יותר כח מלמלאכים להתגבר על פתויי העוה"ז - צ"ע הרי למלאך אין יצר הרע, ומדוע נמשך לרע? וצ"ל כיון שהתגשם וכבר אינו מלאך. אבל צ"ע מדוע קטרג כשהיה מלאך מאיזה תכונה שיש בו זה יוצא הרי אם אין לו יצה"ר אין לו שום סיבה לשנות ממה שנברא בשבילו.

ב. צ"ע כי כל מהות המלאך שהוא רק שליח ה' (כמבואר היטב בספר העיקרים מאמר ב' פרק כח) ואיך שייך שיטתו ויענשו? ראה יומא עז. שגבריאלי שינה ממה שנצטווה ונענש בס' פולטי דנורא ובחגיגה יד. שממטרון נענש כך על שאחר טעה בו. ובפרשת וירא יט כב פרש"י שהמלאכים כיון שאמרו שם פסוק יג משחיתים אנחנו נענשו כאן לומר כי לא אוכל לעשות וכו'. ועיין בראשית רבה נ' ט"ז שכוין שגילו ללוט סודו של הקב"ה שמחריב את סדום נדחו ממחיצתם קל"ח שנים. גם עיין ב"מ פה. שאליהו הנביא נענש בס' פולטי דנורא. עוד עיין ספר חסידים אות תקל ואות שסט ואות תשצג ובאור החיים בראשית יח' כתב בשם מדרש

שהמלאך נשלח לבשר לשרה ושינה ובישר לאברהם ושרה שמעה ואעפ"כ נענש של השנוי. וכתב האור החיים והמלאכים יענשו על השוגג ועל שינוי כל שהוא.

ג. מי שמעורב בין העכו"ם – נקט בין העכו"ם ולא עם העכו"ם וצ"ע ואולי כוונתו לרמוז שעם העכו"ם זה כבר אחרי שנתפס ברשתם, אבל בין העכו"ם הוא עדיין ניכר בפני עצמו ליהודי.

ד. בין העכו"ם – צ"ע מדוע לא נקט גויים? האם מחמת הצנזור או בדווקא? ואולי בדווקא כדי לומר שלא דווקא גויים אלא גם יהודי מומר ואפילו תינוק שנשבע כיון שמנהגו רע מסוכן להתעסק עמו. (אלא אם רוצה לשוב) ועוד אולי נקט עכו"ם דהיינו עבודה זרה, כי עיקר הנפילה היא מהאמונה ולא רק שנופל לעבירות כגון עיסקה מפתה בשבת או פתויי נשים. וכדי למצא חן בעיניהם לומד חכמתם ולשונם ומדבר במבטא הטמא שלהם וכיו"ב. ראה תורה יט תנינא שאפילו בחכמות חיצוניות שלהם יש בכ"א אבן נגף ליפול לכפירה כל שכן כשלומד זאת באוניברסיטה עמהם ומהם והמונם.

ה. בקל יוכל להתפס ברשתם – צ"ע מה היא הרשת הזו? ראה תהלים קמ (ה) שְׁמִרְנִי ה' מִיַּד יְרֵשֶׁע מְאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לְדַחֹת פְּעָמַי: (ו) טָמְנוּ גָאִים פֶּחַ לִי וְחֲבָלִים פָּרְשׁוּ רֶשֶׁת לִיד מִעַגְל מִקְשִׁים שְׁתוּ לִי סָלָה: פרש"י – (ו) וחבלים פרשו רשת – דרך הרשת לקשור חבל ארוך בראשה והציד כשרואה את העופות שוכנים תחת הרשת מושך החבל והרשת נופל על העופות. ליד מעגל – אצל נתיבתי ופעמי. ובכל דור הרשת משתנה לפי הבעל חי שרוצים לתפוס ולפי כשרון הצייד באותו הדור. והיום עיקר הרשת היא הרשת הידועה שמביאה אליך את העכו"ם עצתם פתויהם נשיהם וכל חכמתם וכו' וכו' עד אין סוף למסך והחלון בקל יכול להיות זמין בכיס ואפילו בשעון על היד.

ו. כי בקל יוכל להתפס ברשתם ח"ו לחלוק עצמו ממדרגת יהדותו שיש לו – צ"ע לשון לחלוק. ונראה רוצה לומר שלא רק ממה שעדין לא נעשה אצלו שכל הנקנה עלול ליפול על ידם אלא גם ממה שכבר הוא שכל נקנה והורגל בו מילדותו יכול ליפול על ידם.

ז. כידוע תורה זו אמר רבנו למשה חניקס ששאל אם לקבל עסקה מפתה מאד עם הממשלה. אלא שהעסקה חייבה אותו גם להתרועע עמהם ולהשתדל למצא חן בעיניהם וכו'. לכאורה כל בר דעת קצת יודע את הסכנה שיש בזה ליהודי חרדי ואמנם כשיחה ועצה למי שיצר מתגבר בודאי שצריך לומר זאת וכידוע שגם היום ובפרט מי שגר בחו"ל רבים מתפתים ונופלים וגם כאלה שנשארים בלבוש חרדי. אבל צ"ע מדוע עצה זו הדפיס רבנו כתורה והוראה בספרו שהוא עצות לדרך בעבודת ה' ואולי עיקר כוונתו היתה לדור שלנו שהגויים עם כל כל טומאתם וכיעורם באין סוף פתויים נמצאים בקלות אצל כל אחד שבלחיצת כפתור יכול לפרוש את "הרשת" לעצמו.

ח. מדוע עצה זו הדפיס רבנו כתורה והוראה בספרו שהוא עצות לדרך בעבודת ה' נראה כדי להזהיר את אלה שהולכים לבין הגויים ולחילונים לזכות אותם במצוות תפילין ושמא יצליחו להחזיר איזה אחד מהם בתשובה ובאמת בינתיים יש להם ניסיונות גדולים

ט. פעם אחת באו מלאכים בזה העולם ונלכדו מאד – צ"ע דלא דמי לישראל שבאים נקיים לעולם הזה, הם באו עם מטען של טומאה, דאי לאו הכי מהיכן חכמתם של עזא ועזאל ללמד כישוף את בלעם וכל הבאים אליהם כמבואר בזוהר בלק דף רח. (ראה בהוספות שבסוף הגליון)

י. כמו שמצינו שפעם א' באו מלאכים בזה העולם ונלכדו מאד – צ"ע מדוע מביא ראייה ממלאכים הרי כיון שירדו לעולם הזה לא הורגלו בו והתגשמו והם כבר לא מלאכים ולא ברור מה הם כן, ומדוע לא מביא ראייה מהגויים שקצת בחירה יש להם ואע"פ כן לא עומדים בנסיון עד כדי כך שהקב"ה התייאש מהם כמ"ש "ויתר גויים"¹.

יא. פעם אחת באו מלאכים בזה העולם ונלכדו מאד – צ"ע הרי מיכאל גבריאל ורפאל באו בדמות בני אדם לאברהם אבינו ואעפ"כ לא נתגשמו. ואע"פ שבאמת טעו שגילו ללוט סודו של הקב"ה כמבואר במדרש (ב"ר נ' ט) ונענשו שנדחו קל"ח שנים. ועוד שטעו לאכול בשר בחלב שהביא להם אברהם² (בראשית יח ח) ראה שם דעת זקנים³. אבל לפי המבואר כאן בתורה משמע שמלאך שיוורד לעולם הזה מיד מתגשם

¹ עבודה זרה דף ב: – (לעתיד לבוא יבקשו הגויים שכר שסייעו לישראל, יאמר להם הרי סרכתם לקבל תורה, יאמרו לו הרי גם ישראל קבלוה רק בכפיה שכפית עליהם הר כגיגית) אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיענו, שנא' 'ישעיה מג-ט) וראשונות ישמיענו, שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם? ומגלן דלא קיימום? דתני רב יוסף (חבבוק ג-ו) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים, מאי ראה? ראה ז' מצות שקבלו עליהן בני נח ולא קיימום, כיון שלא קיימום עמד והתנין להן, איתגורי איתגור? א"כ מצינו חוטא נשכר, אמר מר בריה דרבינא (דף ג.) לומר שאף על פי שמקיימין אותן אין מקבלין עליהם שכר, ולא? והתניא היה רבי מאיר אומר מנין שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול? תלמוד לומר (ויקרא יח-ה) "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", כהנים לויים וישראלים לא נאמר, אלא האדם, הא למדת שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, אלא לומר לך שאין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושה, אלא כמי שאינו מצווה ועושה, דאמר ר' חנינא גדול המצווה ועושה יותר משאינו מצווה ועושה.

² ראה להלן דעת זקנים שקשה לו הרי אברהם קיים את התורה ותרץ שהם מדרשים חולקים. אבל עיין משך חכמה שם שנתן לפניהם בן פקועה שמותר בחלב.

³ דעת זקנים (בראשית יח ח) ויקח חמאה וחלב וגו' – מלמד שהאבילים בשר וחלב וכשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל אמרו המלאכים תנה הדרך על השמים אמר להם כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ואתם כשירדתם למטה אכלתם בשר וחלב שנאמר ויקח חמאה

וחוטא מאד. וכנראה צ"ל שהם לא התגשמו לגמרי כמבואר שם שלא אכלו אלא רק עשו עצמם אוכלים כמבואר בב"מ פו:ו. ובדעת זקנים כתב שהמאכל נשרף בפה. משמע שהם נשארו מלאכים ע"ש הגר"א/ו ששיך אכילה אצל מלאך.

יב. פעם אחת באו מלאכים בזה העולם ונלכדו מאד – צ"ע הרי מבואר בקדושים ל: שגם האדם אין לו כח לעמוד נגד היצירה ורק ע"י שהקב"ה עוזרו מצליח לפעמים.

יג. פעם אחת באו מלאכים בזה העולם ונלכדו מאד – כמבואר בזהר שהם הנפילים. וצ"ע כיון שהתלבשו בגוף מדוע לא בגוף של אדם רגיל? ומדוע הוריד אותם לעולם בגוף כדי להוכיח להם את האמת? וצ"ע הרי מלאך הוא שבלי ומה כל כך קשה לו להבין שאם ירד לעולם הזה יוצרך להתלבש בגוף ויצר הרע ואין לו לךמות עצמו כמלאך למה שיהיה כשירד לעולם הזה?

יד. ע"כ צריך לשמור עצמו מאד מאד, להיות כיתר חזק בל ימוט ממדרגת כשרותו ויהדותו – רבנו כאן לא אוסר עלינו להכניס עצמינו לנסיון הזה רק מזהיר שצריך לזה זיהירות ואופי חזק וצ"ע מדוע, הרי למשה חניקס אמר שלא יעשה זאת? כנראה למי שחי בחו"ל ובפרט אז היא גזרה שא"א לעמוד בה.

טו. ראה רמב"ם דעות פ"ו דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים... וכו' ועי"ש שאם לט מוצא עיר שאין בה רעים מחטיאים אזי יצא למערות ולחוחים ולמדברות ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר מי יתנני במדבר מלון אורחים: וצ"ע מה הוסיף רבנו ומדוע לא אמר למשה חניקס את הרמב"ם הזה וממילא יבין שהוא בסכנה. וא"ת שבא להקל ורק להזהיר שיהיה כיתר חזק בל ימוט, צ"ע מדוע להקל להכנס למקום סכנה כל כך גדול.

הקדמה

רבנו מדבר כאן על ישראל והגויים והמלאכים. ומבאר שלמלאך אין כח לעמוד בפניו עוה"ז, וגוי לא מנסה כלל להתגבר עליהם, כי שרש נשמת הגויים היא מאוצר של הקליפות והרע בעצמו, אבל ישראל אוצר הנשמות שלהם היא סמוכה ודבוקה באור האלקי, עד שהם חלק אלוך, על כן יש להם בכל מצב כח בעזר ה' וי להתגבר על פניו עוה"ז, כי בודאי לא מנסים אדם במה שלמעלה ממדרגתו, אבל אין הדבר קל אלא צריך התגברות לבחור בטוב. וכיון שהשכר הוא על הבחירה, הבחירה בהכרח היא בין שווה לשווה, על כן תמיד צריך מסירות נפש כדי לבחור בטוב, וכפרש"י/ו היצירה תמיד משתוקק להפילך ואתה אם תרצה תתגבר עליו. ולואי שנתגבר עליו בלא הסתה של בני אדם אחרים, שהרי אפילו עם חברים צריך הרבה סיעתא דשמיא

וחלב. מיד הודו להקב"ה והיינו דכתיב בפ' כי תשא כי על פי הדברים האלה כרתי וגו' וכתוב לעיל מיניה לא תבשל גדי בחלב אמו. ומדרש זה חולק על מדרש אחר קיים אברהם אבינו ע"ה אפילו עירובי תבשילין פירוש תבשילין מעורבין שלא היה אוכל בשר בחלב גם לא בשר ואח"כ חלב אלא חלב ואח"כ בשר דכתיב ויקח חמאה וחלב והדר בן הבקר אשר עשה וכן נמי פירש"י קמא קמא דתקין אמטי ואייתי לקמייהו: **ובן הבקר אשר עשה** – פי' תקן וחברו ויעש אלהים את הרקיע שפירש"י לשון תקין: **ויאכלו** – פי' היו שורפין את המאכל מלשון והסנה איננו אוכל איננו נשרף:

¹ עיין תורה תמימה בראשית יח ח אות כו – ובמ"ר סיים בזה ראשון ראשון מסתלק, ופשוט כוונת הדברים דקשה לו להמדרש איך שייך נראים כאוכלים ולא אוכלים ממש והלא הי' אברהם מרגיש בזה ובודאי הי' מצטער על זה, והם הלא תכלית בואם אליו הי' שלא יצטער ממניעת קיום מצות הכנסת אורחים כמבואר, לכן פירשו ראשון ראשון מסתלק, כלומר שע"פ נס הי' מסתלק מעט מעט מהשלחן, אם נשרף או שכלה בענין אחר. וכתבו התוס' וז"ל, ובסדר אליהו רבא קתני, לא כאותו שאומר נראין כאוכלין ושותין אלא אוכלין ושותין ממש מפני כבודו של אברהם ופליגא אדחבא, עכ"ל, והנה באמת אין הכרח זה מוכרח, לפי מש"כ דאפילו אם נפרש נראים כאוכלים לא הי' אברהם מרגיש, לפי מ"ש במ"ר ראשון ראשון מסתלק, כמבואר לעיל, ויותר מזה ע"כ אין הכרח לומר דמשום כבודו של אברהם היו אוכלין ממש, שהרי כמו כן כתיב במלאכים שבאו אל לוט ומצות אפה ויאכלו, ובודאי לא שייך גם שם לומר מפני כבודו של לוט, וע"כ צריך לפרש שם נראים כאוכלין, וה"נ כן:

² אדרת אליהו (בראשית יח ח) ויאכלו. כי ידוע שהמלאכים הנראין לבני אדם ומתגלים במראה הם האשים, והם הנדחין מקרבנות, כמו שכתוב ברעיא מהימנא בפרשת פנחס עיין שם, וכמו שאמר הכתוב (במדבר כח, ב), את קרבני לחמי לאשי, והן אוכלי הקרבנות ממש, דרגא דושט האוכל את המאכל, ועיין ברעיא מהימנא פרשת פנחס דף רל"ה ע"ב ושם ב' אשים אינון ב' ורזא דא אשי ה' ונחלתו יאכלון:

³ קידושין דף ל: תנו רבנן קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו רע שנאמר (בראשית ח-כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו. אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנאמר (בראשית ו-ה) (רק רע כל היום) ואמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר (תהילים לו-לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלהים לא יעזבונו בידו.

סוכה דף נב. אתא ההוא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום שנאמר רק ודף נב: רע כל היום אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו אינו יכול לו שנאמר (תהילים לו לג) ה' לא יעזבונו בידו ולא ירשיענו בהשפטו.

⁴ בראשית פרק ד' (ו) הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואֵתה תמשל בו: פרש"י – ואליך תשוקתו. של חטאת, הוא יצר הרע, תמיד שוקק ומתאוה להכשילך: ואתה תמשל בו. אם תרצה תתגבר עליו:

כמבואר בשיחות הר"ן אות פ' ו' ואות פא/א' שעיקר המפילים מעבודת ה' הם החברים יותר מהיצה"ר של האדם בעצמו. קל וחומר כשהמסיתים הם גויים שמצד מהותם הם הבלי עוה"ז בעצמו, על כן עצם ההימצאות במחיצתם היא רשת פרושה להסית ולהדיח להיות כמוהם/ב'.

להיות מעורב עם העכו"ם זה קשה מאד

נקט עכו"ם דייקא ולא גויים, אפשר בגלל הצנזור אבל יותר נראה כדי לכלול גם מומר ישראל, שהוא כעכו"ם לעניין זה, שמסוכן להתעסק עמו שמא יגרר אחריו. אבל צריך לדעת שיש חילוק מהותי גדול ועצום בין גוי ליהודי מומר, כי גוי אין בו טוב בעצם, כי שרש נשמתו היא ממחצב טמא כמבואר בשערי קדושה למהר"ו (ג' ב')/א' שסדר עמידת אוצר הנשמות הוא שעל אור הפנימי ביותר של אין סוף, יש אור עשר ספירות של אלוקות, ועליהן הוא אור אוצר מחצב נשמות ישראל סמוך/י' ודבוק ב'ו'ט', ועל אוצר זה הוא מחצב נשמות המלאכים, ועליו אוצר חשוך של הקליפות משם יוצאות נשמות הגויים.

נמצא שיהודי מומר שרש נשמתו היא קודש והיא חלק אלוק ממעל, אלא שיתגבר עליו יצרו מאד לכן למעשה צריך זהירות שלא להגרר אחריו, אבל אין לרחקו אם רוצה להתקרב, ואדרבה מי שיש לו כשרון דבור והוא חזק ביהדותו אפילו טוב שינסה לקרבו, (וצריך זהירות גדולה בזה כי בחוש רואים שהמתמידים בזה מעטים נשארים חזקים כיתד חזק בל ימוט, וכמבואר בתורה נט הסכנה הגדולה בזה). מה שאין כן בגוי שאפילו

^א שיחות מוהר"ן – אות פ – בני אדם יש להם כח למנע ולהסית את האדם לרחקו מעבודת הבורא ומצדיקי אמת יותר מן היצר הרע. כי היצר הרע אין לו יכלת רק כפי כחו כפי בחינת היצר הרע מאיזה העולם שהוא. אבל האדם הוא כלליות, שכלול מכל העולמות ועל כן מניעות של בני אדם הם יותר ממניעות היצר הרע (עיין לק"ה מילה ה' כא שמבאר שאיב לוליא אשתו שהסיתה אותו היה עומד בנסיין).

^א שיחות מוהר"ן – אות פא – בני אדם הם מונעים גדולים מאד. ודע, אם היה האדם לבדו ולא היה אצלו בני אדם אחרים למנעו אף על פי שגם אז היו באים על האדם כל הבלבולים וכל המחשבות הטורדות וכל המניעות, אף על פי כן בודאי היה מטה עצמו לדרך החיים כי סוף כל סוף היה מטה תמיד לדרך האמת. ואפלו אם היה עובר עברה חס ושלום רחמנא לצלן, אף על פי כן בודאי היה מתחרט חרטה גדולה מאד בכל פעם. וסוף כל דבר היה נשאר אצל האמת: אבל כשיש בני אדם המבלבלים, דהינו כשהאדם מתחבר חס ושלום לאיזה חכמים בדעתם שיש להם איזה ידיעה בחקירה ופילוסופיה או לכת ליצים והם החכמות הנהוגים עכשו שעושים ליצנות מכמה דברים שבקדושה. כידוע היטב למי שבקי בחכמות וליצנות אלו, זאת המניעה והבלבול הוא גרוע מהכל.

ועיין לק"ה גזלה ה' – פי לב ישראלי בוער לה' יתברך תמיד, כמו שכתוב, רשפיה רשפי אש שלהבתיה מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וכו'. ואף על פי שהתאזות ומדות רעות רודפין אחריו אף על פי כן בודאי סוף כל סוף יהיה מתגבר עליהם. אבל עקר המניעה ביותר הוא מבני אדם המונעים כ"ל.

^ב ראיתי בשם ר"מ שפירא מלובלין שהביא רמז ראה עד כמה הסביבה משפיעה על האדם, מהפסוק (שמות ד' יז) ואת המטה הזה תקח בידך – שהמטה שביד משה היה מטה, וכשבא לסביבת פרעה נעשה נחש, וכשחזר למשה חזר להיות מטה.

^ג שערי קדושה – חלק ג שער ב – ועתה נבאר מה שלא נתבאר שם. והוא כי כמו שזה האור המיוחד הנקרא עולם העשר ספירות בתמונת אדם אחד, כן יש עוד אור אחד הנקרא מחצב הנשמות של בני אדם נכלל ממש בכל אותם פרטי הבחינות שנתבאר באדם של העשר ספירות שהוא הנקרא אלהות גמור והוא מתלבש תוך האור הזה הנקרא מחצב הנשמות בכל פרטיו: עוד יש אור אחר בצורת אדם הנקרא מחצב המלאכים, שממנו נחצבו כל המלאכים וגם הוא נכלל מכל פרטים הנזכרים כולן והוא מלבוש חיצון על אור מחצב הנשמות: ועוד יש אור אחד מעט ונקרא אור חשוך וכלו דינים קשים שממנו נאצלו כל הקליפות שבאותו עולם, ומלביש על אור מחצב המלאכים וגם הוא תמונת אדם. וחוצה לכל אורות הנזכרים הם הרקיעים עצמן שבאותו עולם, והם הנקראים גוף לאותו עולם, ובפנים ממנו חמשה אורות הנזכרים, אור האין סוף כפי ערך אותו עולם לפניו מן הכל, ועליו אור העשר ספירות, ועליו אור מחצב הנשמות, ועליו אור מחצב המלאכים, ועליו אור מחצב הקליפות, ועליו העולם עצמו שהן הרקיעים גוף האורות הנזכרים. ואחר כך בזה הגוף הנקרא רקיעין נבראו שם תולדות העולם ההוא והם כלולים מכל הבחינות, כי כל אחד מהם יש לו כח נמשך מן הרקיעין והוא גוף שלו, ובתוכו אור הדין, ובתוכו אור המלאכים, ובתוכו אור מחצב הנשמות, ובתוכו אור העשר ספירות, רוכב עליהם ומחיה כולן. ואותו הכח הנמשך מאור מחצב הנשמות נקרא מזל עליון של נפש האדם השפל, והבן זה מאד. אלא שזה בבריאה נקרא מזל הנשמה, ושביצירה נקרא מזל הרוח, ושבעשיה נקרא מזל הנפש:

^ד וזהו מקום הנקרא תחת כסא הכבוד כי עשר ספירות הן כסא כבודו ית' ודבוק בו מתחתיו מחצב נשמות ישראל. וזהו שכתוב דברים ד' ז' – כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אֵלָיו בַּיָּד אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו: ראה אהבת דוד לחיד"א דרוש ז – לשבת כלה – ...הדרך למאמר פרק ר' עקיבא בשעה שעלה משה למרום וכו' דאתאן עליה. והוא כי כתבנו במ"א דלימדנו מהר"ו ז"ל דאוצר הנשמות אצל אוצר האורות ואח"ך אוצר המלאכים וכו' ע"ש וא"כ אין טענת מה"ש טענה משום בן המצר דנשמות ישראל קודמים וקרובים לה' יותר מהם וחש"ה ואתם הדבקים בה' אלהיכם וז"ש כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אֵלָיו כה' אלהינו בכל קראינו אֵלָיו קרובים דייקא. ועתה כראות מלאכי רום משה בגוף ונפש אמרו מה לילד אשה בינינו דדי נשמות הצדיקים שהם בינינו דאוצר הנשמות אצל האורות אבל זה חידוש בדגוף ונפש יזכה לזה וז"ש ילד אשה בינינו.

^ט וכמ"ש דברים ד' ד' – ואתם הדבקים בַּיָּד אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים בְּכָל הַיּוֹם: ראה כסא דוד לחיד"א דרוש כב לשבת הגדול ד"ה וטרם כל נבין – ואני בעניי נ"ל והדיוט להרחיב הדברים בהקדים מ"ש מהר"ו ז"ל על ב"ש"ק דמחצב האורות וסמוך מחצב הנשמות ואח"כ מחצב המלאכים בסוד הן אראלם צעקו חוצה ע"ש באורך וידוע דכשנאמר זה דבק בזה אפשר לפניו שהוא דבק לפניו או לאחריו בהכל יש במשמעות דבק. והכא כביכול מחצב האורות תחילה ואחריו מחצב הנשמות. ח"ש ואתם הדבקים בה' דהיינו אחריו כביכול ולא שייך ח"ו לומר שהוא כמו תיבת בה' אלא כמו אלהיכם כי זה הדבקות הוא כביכול אחריו ואמר ואתם לאפוקי מה"ש ע"ד שכתב הרשב"א בתשובה בתיבת אתה, (והביאה מרן בבית יוסף ח"מ סי' ר"ז מחודשין י"ז. וכן כתב שם במחודשין כ"ז משם רבינו ירוחם בשם הרשב"א דאתה ר"ל ולא יורשיך ע"ש והכא נמי יומתק תיבת ואתם למעוטי המלאכים שאינם דבקים כ"י באוצר הנשמות קודם מחצב המלאכים ודוק היטב. פני כסא).

כשרוצה להתגייר צריך לרחקו, כי גוי שרשו בטומאה ואינו חייב במצוות, ורק כשמתאמץ מאד הוא שיש בו ניצוץ קדוש, שטוב לגאלו ולגייירו. אבל יהודי מומר חייב בכל המצוות, ויש חיוב להצילו מעבירה עד כמה שאפשר בלי להגרר אחריו.

סוגיה זו של ההבדל בין ישראל לאומות היא סוגיה ארוכה^{טו}, וכבר מבואר בתוספות על גמרא עבודה זרה דף ה.י. שאוצר נשמות ישראל הוא נפרד לגמרי מאוצר הנשמות של הגויים. ובאמת יש להן טבע שונה לגמרי, והיה ראוי שגם צורתם תהיה שונה, כמבואר במדרש תלפיות^{טז} שהם בהמות בצורת אדם, והקב"ה צר צורתם החיצונית בצורת אדם, כי הוא רב חסד מטה כלפי חסד, שאם ירצו להתדבק בישראל, יתדבקו ואם היה להם צורת בהמה לא היו מתגיירים, על כן צר אותם הקב"ה כצורת ישראל בחותמו של אדם הראשון.

ומשה רבנו רמז סוד זה בפרשת האזינו כמ"ש^{טז} "בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות למספר בני ישראל, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", וראה שם שהחיד"א^{יז} בנחל קדומים פירש שהכוונה להנ"ל שהקב"ה הפריד את אוצר הנשמות ישראל מאוצר של גויים.

עניין ההבדל הזה מבואר היטב בחסד לאברהם הנ"ל^{יח} שעד דור הפלגה היו כל הנשמות בעולם יוצאים מאוצר אחד, וכשנתקצו כל האומות כולן לבנות המגדל והיה אברהם אבינו יחיד בעולם מאמין בה' אחד, אזי גזר ה' שכל נשמות השבעים אומות יצאו מאוצר אחר טמא, ורק זרע אברהם^{יט} אבינו יצא מאוצר נשמות ישראל הקדוש.

עד כאן ההקדמה

^{טו} נעזרתי בסוגיא זו הרבה בגליון מטעמי חיים ואתחנן סגולת נשמות ישראל.

^י תוספות על עבודה זרה דף ה. אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף. וא"ת מ"מ יכלו ע"י עובדי כוכבים שיהיו מולידים ואומר הר"ר אלחנן דנשמות של ישראל ושל עובדי כוכבים אינן בגוף א' והא דאמר (שבת ל:) עתידה אשה שתלד בכל יום לימות המשיח שמא י"ל גוף חדש ונשמות חדשות יהיו:

^{יח} מדרש תלפיות לאלהיה הכהן (ענף ישראל ד"ה מסכת ע"ז אתם קרוין אדם) חלק ב' עמ' 255 במהדורת ורשא תרלה.

^{יט} דברים פרק לב (ח) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל: (ט) כי חלק ידוד עמו יעקב חבל נחלתו:

^כ נחל קדומים דברים לב ח' – בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם וגו'. אפשר במ"ש מו"ה חס"ל – במה שכתב מורי זקני החסיד חסד לאברהם בפירוש המשנה פ"ג דנדרים (משנה יא שאני נהנה לזרע אברהם) (דף לא.) דברור הפלגה נפרדו הנשמות הטהורות באוצר בפני עצמו. באופן שנשמות ישראל קדושות הם באוצר לבדו ונפשות העכו"ם באוצרם. וז"ש בהנחל עליון גוים הם שרים א"ה ע' שרים שהנחלים ע' אומות "בהפרידו בני אדם", "בהפרידו" דייקא, שבתחילה היו כל הנשמות באוצר א', והפרידם "יצב גבולות עמים" ע' שרים, "למספר בני ישראל כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" והם גורל אחד לה'.

^{כא} חסד לאברהם (אזולאי) – מעין ו' נהר ה' – דע שכל הנשמות החולפות הכשרות שנשתלחו בעולם עד דור הפלגה, שהיה אז אוצר הנשמות פתוח לכל הנולדים, עד דור הפלגה שחלק הקדוש ברוך הוא האומות לשרים, ולא נתן עוד נשמה קדושה בבני אדם מפני שהם תחת השרים, אינם שואבים אלא מתחת ידי שריהם מצד החיצונית השולטות עליהם, כי ע' שרי האומות הם בסוד הקליפה התחתונה, שהם ארבע קליפות מלמטה למעלה שהם רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונוגה לו, היא הד' הקרובה אל הקדושה שבה נאחזים חסידי א"ה, אמנם הג' קליפות האחרות, שהם ג' קליפות האגוז הקשות, הנה הקליפה הג' הנקראת אש מתלקחת יש בה ע' ענפין הנכללים בהם ע' שרים, והם תחתונים למטה שולטים למעלה מגלגלי העולם, והם מחלקים העולם לשבעים חלקים, לשבעים גבולי האומות, כל אחד ואחד ממש מכון חלק ממשלתו כנגד אומתו כמו שנתבאר לעיל, כאמורו יצב גבולות עמים, וכד"א כי לבני לוט נתתי את ער וגו', והם שואבים מבחינת שרשם ואחדותם כ"א בקליפת אש מתלקחת האוחזת ע' ענפים ונעשים בה כולם כאחד, ובחינה זו עולה ומסתלקת מבחינה אל בחינה עד הנוגה, והיא מקבלת נשמות מסוד הקליפות ונותנת לע' שרים, וכן השפע, ושופעת לשרים, והשרים לרקיעים המכוונים כנגד כל חלק וחלק שכנגד גבול האומה: והנה מיום שחלק י"י גבול העמים, אין אותה קליפה שהיא שורש לשריהם נוטלת נשמות קדושות מלמעלה מאוצר הקודש כלל, אלא יש להם נשמות מזיווג לילי"ת וסמ"אל שרי הקליפות הנוכרים, והם מייחודם עושים נשמות לשרים, ונותנים ומשפיעים להם, והם שורצים שרץ נפש חיה טמאה לרוב, ולפעמים יש נוחלים משם נשמות בעם י"י, והיינו סוד ערב רב אשר בין קדושי ישראל ומהם פריצי ישראל, והכל מצדינו שאלמלא היו הכשרים מזדווגים בכשרות לא היתה החיצונית נכנסת שם, ולפעמים יש נשמות קדושות תחת יד הקליפה והיא מהם בסוד גלגול, ומהם בסוד עשוקים וממזרים וכיוצא, וערוביאי זו היא מצד פגם עונותינו וע"י פרצת עם י"י, בחטאם יתערבו הנשמות ערוביאי בישא, כי יצאו עשוקות בעוונם לחוץ כנוצר בסבא. וז"ס הגלות כדי לברר וללכך סוד גלגול הנשמות, ולזה כמה מתים קטנים בדורות אלו האחרונים יותר משאר דורות בסוד הצירוף והליבון, שיש נשמה שהיא צריכה להתלבן ולהתגלגל ד' פעמים, ויש חמשים, ויש מאה, ויש אלף מיתות, או יסורים קשים, ובזה תלוי ענין הנפלים וענין מיתת הקטנים, מה שלא היה כן מקודם בבית ראשון ושני, שהיו ישראל רבים לאין תכלית, מפני שעמדו על הטהרה ונתקדשו בביאתם וזיווגם, ולא הוצרכו אל הצירוף, וכל ייחודם היה עושה פירות עד שנתקלקלו ונצטרפו ומתו בחורבן כמה וכמה, והכל לחמלת האב הרחמן יתברך על בנו בלתי ירח ממנו נדח. ומש"ל:

^{כב} ועל כן הנודר מזרע אברהם מותר בכל הגויים אפילו בני ישמעאל ובני קטורה, כמבואר בנדרים דף לא. (ובמשנה שם פ"ג מ"א ע"ש תפארת ישראל) וכמבואר בברכי יוסף להחיד"א בשם סבו החסד לאברהם.

ענין ברכי יוסף לחיד"א על א"ח סימן מז אות ז' דין ד'. שלא עשאני עכו"ם פירש הרב ב"ח שלא מסר נפשו ע"י מלאכו להורידה לתוך גופו של עכו"ם: ויש להעיר על זה לפי מ"ש הרב מר זקנו מה"ר אברהם אזולאי זלה"ה בפירוש המשנה אשר לו כ"י פ"ג דנדרים משנה יא) במאי דתנן הנודר מזרע אברהם אסור לישראל ומותר בעכו"ם. וז"ל, והטעם בזה הוא נעלם מאד ואגלה טפח כי קודם דור הפלגה היו הנשמות כולן טהורות יוצאות מאוצר א', ומדור הפלגה שנבחר אברהם אבינו לחלקו יתברך, כל הנשמות הטהורות של האומה ישראלית יוצאות מאוצר אחד לבדם, וכל הנשמות ע' העכו"ם מאוצר בפני עצמו, ולזה אין ישראל בכלל בני נח ולא בני נח בכלל ישראל, עכ"ל.

תורה רמז [בג]

מי שהוא מעורב בין העכו"ם-העובדי כבבים ומזלות, דהיינו שיש לו עסקים עם גויים או מומרים וכופרים, ומו"מ-ומשא ומתן עמהם, צריך לשמור עצמו מאד מאד שלא יזיק לו ליהדותו, כי בקל יוכל להתפס ברשתם דהיינו פח יקוש/כ"י דהיינו מלכודת, כי יצרו של אדם מתגבר ומתחדש עליו בכל יום ואין בכוחו להתגבר עליו אלא בסיוע של הקב"ה, אבל כשיש ליצה"ר סיוע של בני אדם, וכל שכן שהם כופרים, מאד קשה להנצל מנפילה באמונה. כי הם כמו רשת פרושה ללכוד את האדם ראשיתה להקל במה שהוא היתר ולאט לאט מסית ומדיח להקל גם באיסור. כי טבע האדם להיות מושפע מסביבתו וכל שכן כשרוצה גם למצא חן בעיניהם לצורך עסקיו עמהם. ואזי בקל יוכל ח"ו-חס ושלוה לחלוק עצמו ממדרגת יהדותו שיש לו, [כ"ה/כ"י]

כי לא די להאדם שהוא בעוה"ז השפל עולם העשיה שרובו רע/כ"י וכולו הסתרה ופתוייו רבים והבלי השקר בו נוראים, **אשר מלאכים אין להם כח לעמוד בזה העולם. כמו שמצינו שפעם א' באוי"ה מלאכים בזה העולם ונלכדו מאד [כ"ט/ל], הכוונה לשני מלאכים עזא ועזאל (מלאכי חבלה/ל"א) שגופם אש/כ"ב) שקטרגו על בריאת האדם, כי ראו את יצרו הרע מה שאצלם לא קיים כלל, ולא האמינו שכנגדו יכול להיות יצר טוב שיתגבר על הרע, כיון שכל מהותם אש להבה לה' א"א בשום אופן שתהיה להם**

²² לא ידוע מתי הוכיח נאמרה תורה זו ועיין שיש"ק ח"א סימן שי שיהא השייכות לתורה זו

^{כד} **תהילים** פרק ט (טז) טבעו גוים בשחת עשו ברשת זו טמנו ללכדה רגלם: עי"ש מצודות ציון - ברשת - פח יקוש.

תהילים פרק כה (טז) עיני תמיד אל ידוד כי הוא יוציא מרשת רגלי: **תהילים** פרק לא (ה) תוציאני מרשת זו טמנו לי כי אתה מעוזי:

תהילים פרק נז (ז) רשת הכינו לפעמי כפף נפשי כרו לפני שיחה נפלו בתוכה סלה: מצודות ציון (ז) רשת - פח יקוש. לפעמי - לפסיעותי.

^{כה} עיין רמב"ם דעות ו' א' וספר חסידים תשנא

^{כו} **ספר חסידים** - סימן תשנא - כמו שמנהג הנכרים כן מנהגי היהודים ברוב מקומות, כגון אם הנכרים גדורים בעריות, כך יהיו בני היהודים הנולדים באותה עיר:

^{כז} **בידוע** שעולם אצילות כולו טוב ובריאה רובו טוב ויצירה חצוי טוב ועשיה רובו רע. כך נהוג לבאר. אבל אינו מדויק ראה פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב אבי"ע פתח טו ... עוד יש הפרש בין הד' עולמות מ"ש הרב ז"ל, שבאצילות רובו טוב ומיעוטו רע והרע אינו מעורב עם הטוב, ובבריאה חצוי טוב וחצוי רע ואינו מעורב יחד, וביצירה ג"כ חצוי טוב וחצוי רע אבל מעורבים יחד, ובעשיה רובו רע ומיעוטו טוב ומעורבים יחד. וכל אלו הדברים הם סודות נסתרים בסוד הבחירה ויצה"ר ויצה"ט שבאדם,

^{כח} בתקפא ותלד - שפעם א"בא

^{כט} * וזה בראשית דף נח. [ופרקי דר"א פרק כב וזה בראשית דף לו.]

^ל **וזה בראשית דף נח. - הנפילים היו בארץ, תני רבי יוסי, אלין עז"א ועזאל כמה דאתמר, דאפיל לון קדשא בריך הוא מקדושתא דלעילא** אלו הב' מלאכים נקראים נפילים לפי שהפיל אותם הקב"ה מקדושתם העליונה, **ואי תימא ותיך יכלו לאתקיימא בהאי עלמא** ואם תאמר איך המלאכים רוחניים יכולים להתקיים בעולם הזה, **אמר רבי חייה, אלין הוו מאנון דכתיב ועוף עופף על הארץ והא אתמר** רצה לומר מבואר לעיל בדף לד סוף ע"א, שהמלאכים הנאמרים בהם ועוף יעופף על הארץ הם מתראים לבני אדם בצורת בני אדם, ואלו הב' מלאכים היו מאלו המלאכים לכן הם קרובים ונוחים להתגלם, וזה שאמר דאלין אתחזו לבני נשא כחזו דלהון שאלו מתראים לבני אדם כמראה שלהם, **ואי תימא ותיך יכלין לאתהפכא** ואם תאמר סוף סוף איך המלאכים רוחניים יכולים להתהפך ולהשתנות לצורות בני אדם, ומתוך הא אתמר לעיל בדף נג ע"ב, **דאתהפכן לכמה גוונין** שלכן נקראים להט החרב המתהפכת לפי שהם יכולים להתהפך לכמה צורות, **ובשעתא דנחתי אגלימו באוירא דעלמא ואתחזון כבני נשא** ובעשה שיעורים לעולם הזה מתגלמים ומתלבשים באויר העולם ונראים כבני אדם, **והני עז"א ועזאל דמרדו לעילא ואפיל לון קדשא בריך הוא** ואלו הב' מלאכים שמרדו בהקב"ה כמבואר לעיל בדף כג ע"א, והפיל אותם הקב"ה מקדושתם, **ואגלימו בארעא ואתקיימו ביה ולא יכלו לאתפשטא מניה** ונתגלמו ונתגשמו בארץ ונתקיימו בה ושוב לא יכלו להתפשט מלבוש החומר שנתלבשו בו, **ולבתר טעו בתר נשי עלמא** ואחר שנתגלמו ונו אחרי נשות העולם, **ועד כען יומא דא אנון קיימי ואולפי חרשין לבני נשא** ועד היום הזה הם חיים וקיימים בעולם הזה אחורי הרי החשך ומלמדים כשפים לבני אדם, **ואולידו בגין וקרו להו ענקים גברין** והולידו בנים וקראו להם ענקים גבורים, **ואנון נפילים אקרון בגין אלהים והא אתמר** ואלו הנפילים נקראים בני אלהים, וכבר מבואר לעיל בדף לו ע"א. (כ"ט ומשנאס)

פרקי דרבי אליעזר ונציה ש"ד - פרק כב - רבי אומר ראו המלאכים שנפלו ממקום קדושתן מן השמי' את בנות קין מהלכות גלויות בשר ערוה ומכחלו' עיניהן כזונ' ותעו אחריהן ויקחו מהן נשים שנאמ' ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו' רבי יהושע בן קרחה אומר המלאכים אש לוהטים שנאמ' משרתיו אש לוהט והאש באה בבעילה בבשר ודם ואינה שורפת את הגוף אלא בשעה שנפלו מן השמים ממקום קדושתן כחן וקומתן כבני אדם ולבושן גוש עפר שנאמר לבש בשרי רמה וגוש עפר. רבי צדוק אומר מהם נולדו הענקים המהלכים בגובה קומה ומשלחים ידם בכל גזל וחמס ושפיכות דמים דכתיב ושם ראינו את הנפילים וגו' ואומר הנפילים היו בארץ. אמר רבי יהושע בן קרחה ישראל נקראו בני אלהים, שנאמר ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהי. ואלו עד שהיו במקום קדושתן בשמים נקראו בני אלהים שנאמר וגם אחרי כן אשר יבאו בני האלהים. רבי לוי אומר היו מוליכים את בניהן ופרין ורביין כמין שרץ גדול ששה בכל לידה ולידה. באותה שעה היו עומדים על רגליהן ומדברים בלשון הקודש ומרקדי' לפניהם שנאמר ישלחו כצאן עויליהן.

^{לא} **ילקוט שמעוני** על ויקרא פרק טז רמז תקעב - תנא דבי רבי ישמעאל עזאל שמכפר על מעשה עזא ועזאל (מלאכי חבלה שירדו לארץ ועליהם נאמר ויראו בני האלהים ושם נכתב):

^{לב} **פסיקתא רבתי - פרשה לד -** אומרים לפניו רבש"ע לב אבן נתתה לנו והוא התעה אותנו ומה עזא ועזאל שגופן אש כשירדו לארץ חטאו אנו לא כל שכן.

השגה באדם מגושם. וכיון שקטרגו ואמרו שאם הם יהיו בארץ לא ינצחם היצירה הקב"ה לעולם הזה (זוהר בראשית)^{לג}. להראות להם שיהודי עם היצירה הגדול שלו הוא הרבה יותר גדול מהם. אבל באמת ישראל יש להם כח יותר ממלאכים, כי למלאך אין יצר הרע, גם אין לו יצ"ט כנגדו ואין לו סיעתא דשמיא שיש ליהודי כמבואר בקידושין ל: הנ"ל. לכן כשמתגשם כדי להמצא בעולם המגושם שלנו נופל מאד אל הרע של עולם העשייה. אבל ישראל יצרו הטוב הם חלק אלוך ממעל שגדול מהיצירה והם יכולים ללמוד לעמוד בזה העולם ולהתגבר על העוה"ז, בעזרת ה' וליהדבק בהבורא יתב"ש – יתברך שמו.

אבל להיות ג"כ מעורב עם העכו"ם, זה קשה מאד, שהרי גם על פחות מזה אנו מתפללים בכל יום ואל תביאני לידי נסיון, כל שכן ניסיון הפתוי של גויים, כי טבע האדם להיות מושפע/ל^ל ממנהג בני אדם הסובבים אותו, ולהגרר אחריהם כמבואר ברמב"ם/ל^ל. וכ"ש אחרי סביבה רעה שאז גם יצרו הרע עוזר לזה. כי אע"פ שיש לו גם יצר טוב אבל הרוצה ליטמא פותחין לו ובקל נגרר אחרי הרע, אבל הרוצה ליטמא אומרים לו המתן, על כן יותר קשה אפילו רק לעמוד בטהרתו וכשרותו כשהסביבה הרעה מסיתה ומדיחה אותו בכל עת. ואפילו מוהרנ"ת התיר לדבר רק עם אחד מהג' אפיקורסים/ל^ל שהיו באומן ולרבי נפתלי התיר לדבר רק אם אחד אחר, אבל שאר אנ"ש אסר עליהם רבנו לדבר עם שלשתם/ל^ל, אע"פ שרבנו בעצמו דיבר עמהם הרבה. ע"כ צריך לשמור עצמו מאד מאד, שלא להיות מעורב עם העכו"ם, וכשהוא אנוס על כך אזי יזהר מאד להיות כיתר חזק בל ימוט^מ] ברצונות חזקים לדקדק יותר במצוות וכל שכן מה שכבר מחזיק בו

^{לג} זוהר בראשית דף לו. תוספתא שם – אמרו רבותינו זכרונם לברכה, בשעתא דברא קדשא בריך הוא לאדם ברא ליה בגינתא דעדן כשברא הקב"ה את אדם הראשון ברא אותו בן עדן, וצוהו על שבע מצות, חב ואתגרש מגינתא דעדן לפי שחטא בעץ הדעת לכן נתגרש מהגן עדן, ותר"י מלאכי שמיא עז"א ועז"ל אמרו קמי קדשא בריך הוא אלו הוינן אנן בארעא היינו ופאין (פ"ג ד"ו) אלו הוב' מלאכים אמרו לפני הקב"ה אילו אנו היינו בארץ היינו צדיקים, אמר להו קדשא בריך הוא וכי אתון יכלין על יצרא בישא אמר להם הקב"ה וכי אתם יכולים לעמוד נגד היצר הרע, אמרו קמיה יכלין אמרו לפניו כן אנו יכולים להתגבר עליו, מיד אפיל לון קדשא בריך הוא, כמה דאת אמר הנפילים היו בארץ, וכתוב הגבורים וגומר מיד הפיל אותם הקב"ה ועליהם נאמר הנפילים והגבורים, ובשעתא דנחתו לארעא עאל בהו יצרא בישא ובשעה שירדו לארץ נתלבש בהם היצר הרע, שנאמר וינקחו להם נשים מכל אשר בחרו שנתאו לתאות נשים, חבו וחטאו בזנות, ואתעקרו מקדושתיהו ונעקרו מקדושתם וזרק אותם הקב"ה אחורי הרי החשך, (עז כאלו תוספתא).

^{לד} מותרו - יכולין

לה כנ"ל בקידושין ל: שבכל יום מתגבר ומתחדש יצרו של אדם עליו, ואינו יכול לו אלא בסיעתא דשמיא. לו ראיתי מבארים שהוא טבע טוב שנטבע באדם כדי שכשיהיה בחברת צדיקים יושפע מהם. על כן עיקר הבחירה היא לבחור את החברה, אבל אחרי שברא אזי טבעו להיות נגרר.

^{לו} רמב"ם יד החזקה הלכות דעות פרק ו הלכה (א) דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם הוא ששלמה אומר הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע ואומר אשרי האיש וגו' וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות או מפני החולי ישב לבדו יחידי כענין שנאמר ישב בדד וידום ואם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמקן ונוהג במנהגם הרע יצא למערות ולחוחים ולמדברות ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים כענין שנאמר מי יתנני במדבר מלון אורחים.

^{לז} עיין שיש"ק חרש ח"א אות תרכח – רבנו ז"ל היה נוהג לבלתי לומר להאפיקורסים הנ"ל תורה, ואף לא היה מדבר עמם בדברים פדריכו עם אנשיו, ובשחייו באים לפניו היה מסבב דבוריו לדבר אחר כמובא לעיל בסימן תרי"ב. ורבנו צוה למוהרנ"ת שיהיה דר אז בנעמרו, שפך אמת שגיגע לאומאן ידבר עם הירש בער – "ווען דו קומסט קיין אומאן זאלסטו רעדן מיט הירש בער", ולרבי נפתלי אמר שידבר רק עם דוקטור לאנדא, ועם הירש בער לא – "דו זאלסט רעדן מיט לאנדא, און מיט הירש בער ניט". אומאן לשאר אנשיו הוזהיר רבנו שלא יתקרבו כלל וכלל לאפיקורסים אלן, ומה שיהיו אצל רבנו בראש השנה האחרון בעת אמירת התורה "תקעו – תוקעה", כי ככה היה נמצא בהם אז קצת ריח של אמונה: (רבי לוי יצחק שמעה מרבי אברהם ב"ר נחמן)

^{לט} עיין שיש"ק שם הערה כו – בספרי רבינו ומוהרנ"ת מבואר כמה פעמים שיש להתרחק מרשעים, ושגורם נזק עצום לאדם על ידי התחברות לרשעים, וכל שכן כשמתחבר חס ושלום לאפיקורסים, כי "אפיקורסי ישראל, שאף על פי שהם מזרע ישראל, אף על פי כן הם טמאים לגמרי, מאחר שעקרו עצמן מהשם יתברך ומישראל על ידי דעותיהם הרעות" (ליקוטי הלכות נזיקין ד אות כח). וראה ליקוטי קמא סימן מ"ג; 'שיחות הר"ן' סימנים פ' פ"א ק"ו; 'ספר המידות' ערך 'אכילה' חלק א' אות ו', 'ביטחון' חלק א' אות ט"ו, 'מריבה' חלק א' אות נ"ה, 'צדיק' חלק א' אות מ"ד, 'קליפה' חלק א' אות ז"א, 'הרחקת רשעים', 'תוכחה' חלק א' אות ב'; 'ליקוטי הלכות' פסח ז' אות ו', מקח וממכר ג' אות ז', חזקת מיטלטלין ה' אות כ"א; 'כוכבי אור' חלק 'אמת ואמונה' הערה א'; ועוד. ומה שרבינו ומוהרנ"ת קירבו את האפיקורסים באומאן ודיברו עימם גם בענייני חקירה – ראה 'חיי מוהר"ן' סימן ר"ח שרבינו בעצמו נשאל על זה מתלמידיו, והשיב: "מאחר שהצדיקים וכו' אינם מתקרבים אלי, אני מוכרח לקרב הרשעים וקלי העולם, אולי אעשה מהם אנשים בשרים באמת", וכותב על זה הרב מטשעהרין שם: "ובאמת הודו בעצמם וכו' שאלמלא לא נפטר רבינו הקדוש בזמן קרוב כל כך לכניסתו לאומאן – היו בוודאי חוזרים בתשובה שלימה"; ועיין שם עוד בסימנים קצ"ג קצ"ח קצ"ח; וראה עוד בליקוטי קמא סימן ס"ד, שם מבאר רבינו שכל אדם צריך לברוח מלעיין בדברי אפיקורסות, אבל הצדיק הגדול הוא צריך דווקא לעיין בהם, שעל ידי זה הוא מוציא משם נשמות שנפלו לשם; וגם בליקוטי תנינא סימן ד' מאריך רבינו בעניין החכם הגדול שיכול להכניע גם אפיקורסים גדולים; וראה עוד בעניין זה ליקוטי תנינא סימן צ"א. וועיין ב'סיפורי מעשיות' מעשה ט' שכשעסקו הבעל שם והתם הקדוש בתיקון החכם האפיקורס, אמר הבעל שם להתם: "בוודאי אני יכול להראות לך מקומו ולהוציאו, רק שלא ילכו כי אם אני ואתה", והבן.

⁸ לשה"כ ישעיהו כב כג ועיין מצודות שם

בקביעות שלא להחלש בו שלא ירד ממדרגת^{מא} כשרותו במידות ויהדותו במצוות : נמצא שרבנו כאן לא אוסר עלינו להיות מעורב בין/מב^ב העכו"ם רק אומר שזה מאד מסוכן אבל מי שמוכרח ומסמא הכוונה לצורך פרנסה מותר אבל צריך להיות כיתד תקוע חזק ביהדותו דהיינו כל חיובי השלחן ערוך ומנהגי אבותיו כי גם הם תורה. ועליו אמר רבנו בתורה לג/מב^ב שאפילו מי שעוסק במשא ומתן עם עכו"ם לא יכול להתנצל ולומר שעל כן הוא לא יכול עבוד את ה' ית' מחמת עביות וגשמיות שנופל עליו תמיד כי גם במקום הרחוק ביותר מיהדות יש אלוקות ואפשר שם לעבוד את ה' באמונה שלימה.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רמז

עזא ועזאל

וזהו בלע דף רז. – פתח רבי שמעון ואמר הקדים לפרש מש"כ מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו, האי קרא אוקמה פסוק זה ביאורו החברים, דממנן דעלמא אמרה שהמלאכים הממונים על הנהגת העולם אמרוהו, כי בשעתא דסליק ברעוניה דקדשא בריך הוא למברי אנשא בשעה שעלה ברצונו של הקב"ה לברוא את האדם, אז קרא לכתות כתות דמלאכי עלאה ואותיב לון קמיה קרא הקב"ה לכמה כתות של מלאכי מעלה והושיב אותם לפניו, אמר לון, בעינא למברי אדם אמר להם אני רוצה לברוא אדם, ואתם תהיו משמשים לפניו, אמרו קמיה אמרו המלאכים לפניו, ואדם ביקר בל גלין פי' הלא האדם עתיד לחטוא לפניך ביום שיברא, ולא ילין בכבודו, לכן לא כדאי לברוא אותו, אושיט קדשא בריך הוא אצבעא דיליה ואוקיד לון הושיט הקב"ה אצבעו ושרף אותם, היינו שכתל אותם על שקטרגו ופתחו לדון את האדם עוד קודם שנברא.

אותיב כתות אחרנין קמיה אחר כך הושיב כתות אחרות לפניו, שהם לא היו מן גבורות קשות כמו המלאכים הקודמים, אמר לון בעינא למברי אדם אמר להם אני רוצה לברוא אדם, אמרו קמיה אמרו לפניו, (דף רח ע"א) מה אנוש כי תזכרנו היינו מה טיבו דבר נש דא מה ענינו ותועלתו של אדם זה שאתה רוצה לברוא, ועוד מה תועלת תהיה למלאכים אם ישמשו אותו, אמר לון אמר להם הקב"ה בר נש דיהא בצלמא דידן זה האדם שיהיה בצלם שלנו, דיהא חכמתא דיליה עלאה מחכמתכון שתהיה חכמתו גדולה מחכמתכם, כי מה שאין אתם משיגים להמשיך לכם שפע מן הספירות, זה האדם ימשיך לכם את השפע, ור"ל האדם התחתון תכלש בגופו הגשמי נשמה רוחנית, ועל ידי זה יקשר בעבודתו את העליונים עם התחתונים, וימשיך שפע וקיום לכל העולמות.

כיון דברא אדם ותשא, ונפק בדימוס קמיה כיון שברא הקב"ה את האדם וחטא, ויצא עם גור דינו שגזר עליו המיתה ושאר עונשין, אתו עזא ועזאל אמרו קמיה באו אלו השני מלאכים ואמרו לפניו, פתחון פה אית לן גבד יש לנו פתחון פה לפניך, לשאול מה תועלת היתה בבריאת האדם, הא בר נש דעבדת חטי קמך הרי האדם שעשית ובראת חטא לפניך, והעון גורם שלא יוכל עוד להמשיך שפע מהספירות, אמר להם הקב"ה, (ה"ע רמ"ט) אלמלי תהוון שכיחי גבייהו, תהוון חטאן כוונתיהו אם הייתם נמצאים ביניהם הייתם חוטאים כהם, אם כן מאחר שכל אחד עלול לחטוא, ראוי להעביר על פשעיו, ושוב יוכל להמשיך השפע מהספירות, והם לא קבלו תשובה הקב"ה, לכן מה עבד קדשא בריך הוא מה עשה להם הקב"ה, אפיל לון מדרגא קדישא דלהון מן שמיא הפיל והשליך אותם ממדרגה הקדושה שלהם מן השמים. (רמ"ק ומפסוק)

אמר רבי שמעון להחברים, השתא אהדרנא לתויבתייכו עתה אחזור להשיב תשובה על שאלתכם, דבלעם אמר כי בלעם אמר על עצמו נופל וגלוי עינים, הנה אי נימא דלא הוה הכי ושבוחי קא משבח גרמיה אם נאמר שלא היה כך כלל אלא הוא היה משבח את עצמו בשקר, היך כתוב קדשא בריך הוא מלה כדברא באורייתא איך יכתוב הקב"ה דבר בתורה, ואי מלה דקשוח היא, היך ישתבח תהוא רשע בדרגא עלאה על כל גביאי מהימנותא ואם הוא דבר אמת, איך ישתבח אותו הרשע במדרגה עליונה על כל הנביאים האמתיים, ועוד, דהא לא שריא קדושה דלעילא אלא באתריה דאתחזי ליה ועוד, שהרי הקדושה העליונה אינה שורה אלא במקום הראוי לה, ולא באיש טמא כבלעם.

ואמר רבי שמעון השתא אהדרנא למלה קדמאה עתה אחזור לדבר הראשון, כי בתר דאפיל לון קדשא בריך הוא מאתר קדישא דלהון אחר שהפיל הקב"ה את עזא ועזאל ממקום קדוש שלהם, כמ"ש הנפילים היו בארץ וגר, טעו בתר נשי עלמא, ואטעו עלמא וזו אחר נשי העולם, והטעו את העולם.

כאן הפסיק רבי שמעון מהמשך התשובה ואמר כי חכא אית לאסתכלא כאן יש מה להסתכל ולהתבונן, והא כתיב והרי כתוב עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט, והא אליו מלאכיו הו' והרי עזא ועזאל מלאכים היו, איך יכילו לאתקיימא בארעא איך היו יכולים להתקיים בארץ, ועוד איך נתגשמו כל כך עד שרדפו אחר תאוות השפלות של עולם הזה, והשיב רבי שמעון אלא תא חזי אלא בא וראה, כל אינון דלעילא לא קיימין ולא יכלין למיקם כל אותם מלאכים העליונים אינם יכולים להבראות, ואינם יכולים לעמוד ולהתקיים, בר בנהורא עלאה דנהיר לון וקיים לון רק באור העליון של זיו השכינה המאיר עליהם וזו אותם ומקיים אותם במעמדם, ואי פסיק מנייהו תהוא נהורא דלעילא, לא יכלין למיקם ואם נפסק מהם אותו אור שלמעלה אינם יכולים לעמוד, כל שכן אליו דאפיל לון קדשא בריך הוא כל שכן אלו המלאכים שהפיל אותם הקב"ה לעולם הזה, ופסק מנייהו תהוא נהורא דלעילא, דאשתני זיויהו והפסיק מהם אותו האור שלמעלה, ועל ידי זה נשתנה זיום, וכד נחתו ושלטי בהו אוירא דעלמא וכשירדו ושלט בהם אויר העולם הזה ונתלבשו בלבוש האויר, אשתנו בדרגא אחרא נשתנו למדרגה אחרת, ונתגשמו.

וממשיך רבי שמעון את דבריו, ואמר תא חזי בא וראה ראה לדבר, מנא דהוה נחית להו לישראל במדברא כי המן שהיה יורד לישראל במדבר, תהוא מנא הוה משלא דלעילא זה המן היה יורד מטל שלמעלה, דהיינו מו"ל הנקרא השמים, לכן היה נקרא לחם מן השמים, דהוה נחית מעתיקא סתימא דכל סתימין שהיה יורד מעתיק הסתום מכל הסתומים, דהיינו סידר ממוחל סתימאה דל"ל הנקרא טלח דדולחא על רישא דז"ל, וכד הוה נחית וכשהיה יורד משם, הוה נהורא נהיר בכלהו עלמין היה אורו מאיר בכל העולמות, דהיינו ככל בחינות של ז"ל, ומניה אתון חקל דתפוחין ומלאכי עלאי ומו"ל היה ניזון חקל תפוחים שהוא השכינה, וממנה נמשך השפע למלאכים העליונים, וכד הוה נחית לתתא ושלטי ביה אוירא דעלמא וכשהיה המן יורד למטה לעולם הזה ושלט בו אויר העולם, אגליד ואשתני זיויה נגלד ונקרש ונשתנה זיוו, ולא הוה זיויה אלא כמה דכתיב ולא היה זיוו

^{מא} מתוצו - מסודיגת

^{מב} בין העכו"ם – רק שישאר יהודי בין העכו"ם, ולא מעורב עם העכו"ם דהיינו שכבר מעורב בהם ממש.

^{מג} עיין תורה לג אות ו' וצריך לדעת, ש"מלא כל הארץ כבודו" (ג). ולית אתר פנוי מנה (ד). ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין (ה). ואפילו מי שעוסק במשא ומתן בעכו"ם, לא יכול להתנצל ולומר, אי אפשר לעבד את השם יתברך מחמת עביות וגשמיות שנופל תמיד עליו, מחמת העסק שעוסק תמיד עמיהם. כי כבר גלו לנו חכמינו, וזכרנו לברכה, שבכל דברים גשמיים, ובכל לשונות העכו"ם, יכול למצא בהם אלקות. כי בלא אלקותו אין להם שום חיות וקיום כלל, כמו שכתוב (נחמ"ט ט'): "ואתה מחיה את כלם". לביד שהחיות ואלקות הוה שם בצמצום גדול ובמעוט, רק כדי חינוך להחיותו ולא יותר. כי הקדוש ברוך הוא צמצם את אלקותו בצמצומים רבים ושונים, מראשית המחשבה עד נקדת המרקבו של עולם הגשמי, ששם מדור הקלפות: ובכל מה שמשתלשל יותר ומתצמצם יותר למטה, אלקותו מלבש שם במלבושים רבים יותר.

אלא כמו שכתוב **והמן כנורע גד הוא** ועינו כעין הברדלח, **ולא יתיר ולא יותר**. וכל שכן מלאכין פיון דנחתו ושלט בהו אורא ועתה כל שכן אלו המלאכים שהם רק מחיצוניות העולמות, כיון שרדו לעולם הזה ושלט בהם אור העולם, אשתנו מההוא דרגא קדמא דהו בודא שנשנו מאותה המדרגה הראשונה שהיו בה.

מה עבד קדשא בריך הוא מה עשה להם הקב"ה, **חמא דאטעניין עלמא** ראה שעז"א ועז"א מטעים את בני העולם, **קשר לון בשלשלאי דפרזלא בטורא דחשוכא** קשר אותם בשלשלאות של ברזל בהרי חשך, להיותם לראיה לכל הדורות הבאים ולתחיית המתים וליום הדין, אם יבואו המקטרגים לקטרג על ישראל, יאמר להם הקב"ה הלא עז"א ועז"א שחטאו לפני, עם כל זה הם עדיין חיים וקיימים, לכן מקיים אותם הקב"ה. ושניהם נקראים בלשון עז על שהעזו פניהם נגד קונם.

ומפרש **באן אתר יתבי** באיזה מקום הם יושבים בהרי חשך, **בעמיקא דטורי אותיב ליה לעז"א** בעומק ההרים הושיב את עז"א, **ורמי חשוכא באנפוי והשליך הקב"ה חשך בפניו**, ומפרש **בגין דההיא שעטא דקשר לון קדשא בריך הוא** לפי שבאותה השעה כשקשר אותם הקב"ה, **אתתקף וארגיו כלפי מעלה** העזו והכעיס עז"א כלפי מעלה, לפי שהוא מצד השמאל והגבורה, לכן העזו פניו ביותר, לכן **וקדשא בריך הוא אפיל ליה בעומקא עד קנליה** הקב"ה הפיל אותו בעומק עד צוארו, **ווריק חשוכא באנפוי** וורק חשך בפניו. **עזא"ל דלא אתתקף** עזא"ל שלא העזו כלפי מעלה, לפי שהוא מצד הימין והחסד, ולכן יש שם "אל" בשמו, ועל כן לא התחצף כל כך כלפי מעלה, **אותיב גביה, ונהיר ליה חשוכא** הושיבו אצל עז"א, והאיר לו החשך שיש לעז"א, כי מה שהוא חושך לעז"א הוא אור לעזא"ל.

ובגין עלמא דידעין אתרייהו ובני העולם שיודעים את מקומם, **אתיין לגבייהו** באים אליהם, **ואולפין לון לבני נשא חרשין ונחשין וקסמין** והם מלמדים לבני אדם כשפים ונחשים וקסמים.

ואינון טורי חשוכא אקרון הררי קדם ואותם הרי חשך נקראים הררי קדם, **מאי טעמא** מהו הטעם שנקראים כך, **בגין דחשוכא אקדים לנהורא** לפי שהחשך קדם לאור, כמ"ש ויהי ערב, ואחר כך כתוב ויהי בקר, ואותם ההרים יש בהם חשך שקדם לעולם, ובגין כך **טורי חשוכא הררי קדם אקרון** ולכן אותם הרים החשוכים נקראים הררי קדם.

והנה **לבן ובלעם מנייהו אולפי חרשין** לבן ובלעם מהם היו לומדים כשפים, **והיינו דאמר בלעם** וזהו שאמר בלעם, **מן ארם ינחני בלק מלך מואב מחררי קדם וגו'** שהם הרי החשך.

והמשיך רבי שמעון את דבריו ואמר **תא חזי, בלעם הוה קא משבח גרמיה מהאי אתר** בא וראה, כי בלעם היה משבח עצמו על שידע חכמתו ממקום הזה, **ואמר על עצמו נאם שומע אמרי אל** היינו בגין דעז"א ועזא"ל **אמרי לאינון בני עלמא מאילין מלין עלאין דהו דעני בקדמיתא לעילא** לפי שעז"א ועזא"ל אמרו לבני עולם הזה

מאותם הדברים שהיו יודעים בתחילה בהיותם למעלה בשמים, **ומשחתי מעלמא קדישא דהו ביה** והיו מספרים ענינים מעולם הקדוש שהיו בו, **הדא הוא דכתיב** זהו שכתוב **שומע אמרי אל**, כי הנה **שומע קול אל**, **לא כתיב** כי לא שמע קולו של הקב"ה, **אלא אמרי אל** דהיינו **אינון אמין דאמרי מניה** אותם האמירות שאמרו עז"א ועזא"ל ממה ששמעו למעלה מא"ל, כמו **מאן דאתי מפרקא** מי שבא משמיעת איזו דרשה, **ושאלין ליה, מאן את אתי ושואלים אותו מאיפה אתה בא, אמר, מלמשמע מלין דמלכא קדישא** משיב, אני בא מלשמוע דברים של מלך הקדוש ב"ה, דהיינו דברי תורה, כך הוא מה שאמר בלעם **נאם שומע אמרי אל** ששמע מעז"א ועזא"ל מה שידעו אמרים שאמר אל.

בעניין הנפילים כמה דעות מי הם היו

וזהו בראשית דף לו. **רבי יוסי אמר, כד הו אנון דרין דקין אולין בעלמא** כשדורותיו של קין היו הולכים בעולם, **הו מטריטשי ארעא** היו מחליקים ומיישרים את בליטות הקרקע בכח גבורתם (עי' נעמו עד ט"ז). **והו דמיין לעלא ותתאי** והיו דומים למלאכי מעלה ולבני אדם של מטה, לפי שיצאו מתערובת כחו של הס"מ בורעו של אדם כדמפרש ואזיל, **אמר רבי יצחק, עז"א ועזא"ל כד נפלו מאתר קדושתיהו מלעילא** אלו הב' מלאכים כשנפלו ממקום קדושתם, **חמו בנת בני נשא וחטאו ואולידו בגין** ראו את בנות האדם וחטאו עמהם בונות והולידו מהם בנים, **ואלין הו נפילים, דכתיב הנפילים היו בארץ. רבי חייא אמר, בגוי דקין הו בני אלהים** מה שכתוב אשר יבאו בני האלהים הם היו בני קין, **דהא כד אתא סמאל על חוה אטיל בה וזהמא ואתעברת ואולידת לקין** כי כשבא הס"מ על חוה הטיל בה זוהמא ונתעברה ממנו והולידה את קין, **וחיוז דיליה לא הוה דמי לשאר בני נשא** לכן צורתו לא היתה דומה לשאר בני אדם לפי שהיה תולדה של הס"מ שהיה מלאך, **וכל אנון דאתיין מסטרא דיליה לא הו אקרון אלא בני האלהים** וכל אותם הבריות שבאו מצדו לא היו נקראים אלא בני האלהים, **רבי יהודה אמר ואפילו אנון נפילים הכי אקרון** גם הנפילים נקראים בני האלהים. ומה שכתוב **המה הגבורים, שתי הו בארעא כחושבן דלעילא** ששים גבורים היו בארץ כחשבון הגבורים של מעלה, **כתיב הכא המה הגבורים אשר מעולם, וכתיב התי ששים גבורים סביב לה** הרי גורה שוה שאלו הגבורים היו ששים. **רבי יוסי אומר** מה שכתוב **המה הגבורים אשר מעולם ממש** מעולם שהוא המלכות ממש יצאו נשמת הגבורים בעת שהיתה המלכות בסוד דינים לכן לא נמתקו אלו הנשמות ויצאו אל הסטרא אחרא, לכן כתיב מעולם בדיוק, **אנשי השם, מאי שם, דא הוא עולם דקאמרן** היינו המלכות הנקראת עולם ונקראת שם, **אנשי השם דייקא** פירוש שנשמתם יצאה מהמלכות הנקראת שם, וראיה לדבר כי **כתיב הכא אנשי השם, וכתיב התי בנקבו שם, וכתיב ויקבו בן האשה הישראלית את השם** כמו ששם מלת שם נאמרה על המלכות כמו כן כאן אנשי השם היינו אנשי המלכות. (מפיזס)

